

Monētas un banknotes

Vai zini:

- ka ozeriņi arī bija nauda;
- ka 1 kapeika var būt izgatavota arī no papīra;
- ka banknotes varēja apmainīt pret zeltu?

Nodarbībā atradīsi atbildes uz šiem jautājumiem!

1. uzdevums. Izlasi tekstu!

Iedomājies šādu ainu – pārdevējs tirgū pārdod spēcīgu un iejātu zirgu. Pircējs ir bagāts, jo līdzpaņemtais naudas maisiņš ir liels, un redzams, ka tas ir diezgan smags. Pārdevējs vēlas par zirgu saņemt 8 sudraba stienīšus. Pircējs ir ar mieru un noliek turpat uz blakus esošajiem ratiem pieprasīto sudraba stienīšu daudzumu. Pārdevējs tomēr neticīgi vēl nosver stienīti pēc stienīša – ka tik kāds nav par mazu un vieglu! Tad pircējs ievēro, ka zirgs nav apkalts, un pieprasa vienu stienīti atdot. Pārdevējs tomēr nav ar mieru – tik daudz par apkalšanu pat kalējs neprasot! Ko darīt? Jāņem cirvis un viens stienītis jādala uz pusēm. Tad gan pārdevējs, gan pircējs būs apmierināts.

Atbildi uz jautājumiem! Darbs pāros.

1. Kāpēc metāla nauda bija labāka par preču naudu?

.....
.....

2. Kādi trūkumi bija metāla naudai?

.....
.....

2. uzdevums. Klausies skolotāja stāstījumu par monētām un aizpildi tukšās vietas teikumos!

- Senās monētas lielākoties izgatavoja no un
- Pirmās monētas izgatavoja vairāk nekā pirms gadiem.
- Monētām bija ne tikai apaļa forma, bet tās kaltas arī veidā. Šāda nauda arī Latvijas teritorijā.
- Nosaukums "cents" cēlies no latīņu valodas vārda, kas nozīmē ".....".
- Mūsdienās naudas vērtību norāda monētas vienā pusē attēlotais

Taču pakāpeniski monētas kļuva par maksāšanas līdzekli, ko mūsdienās ikviens raksturotu kā noteikta izmēra apaļu metāla ripu, kurai vienā pusē norādīta naudas nominālvērtība (cipars), bet otrā pusē redzams monētas izdevējvalsts ģerbonis vai arī cits valstij raksturīgs simbols.

3. uzdevums. Diskusija klasē. Izvēlies vienu tēmu un ieraksti argumentus, pamatojot savu atbildi!

Tēma	Argumenti
1. Pamato, ka centa nosaukums saistīts ar kādu no naudas pazīmēm!	
2. Nosauciet piemērus - kā naudas vienības ieguvušas nosaukums!	
3. Pamato, kādas eiro centu nominālvērtības mūsdienās vajadzētu izmantot un kādas ne!	

4. uzdevums. Atbildi uz jautājumiem!

Kāpēc norēķinos, monētas kļuva populārākas nekā metāla naudas stieņi?

.....
.....

Vai bija (ir) viegli veikt lielus norēķinus ar monētām? Kāpēc?

.....
.....

5. uzdevums. Izlasi tekstu un atbildi uz jautājumiem!

Papīra naudaszīmju vēstures nozīmīgākais sākumposms saistāms ar 18. gs. norisēm Francijā, kaut gan tās aizsākumi meklējami vēl dziļākā pagātnē – Ķīnā 650. gadā. Papīra naudaszīmi sauc par banknoti.

Banknote – papīra naudaszīme, kuru varēja apmainīt pret noteiktu zelta daudzumu.

Papīra naudaszīmei pašai par sevi nav nekādas vērtības. Lai papīra naudas zīmei būtu vērtība:

- valstij jāpieņem likums, ka tā ir obligāts maksāšanas līdzeklis;
- tā jāatzīst visiem naudas lietotājiem – pārdevējiem, baņķieriem un pircējiem;
- valstij jānosaka tās kurss jeb cena attiecībā pret citu valstu valūtām.

Papīra naudaszīmes varēja ātrāk un lētāk saražot, īpaši tad, ja tām nebija daudz pretviltošanas elementu. Vēsturiski šo priekšrocību valstis izmantoja, ja vajadzēja naudu izlaist dažādās krīzes situācijās – augstas inflācijas (cenu kāpuma) periodos vai kara apstākļos.

1. pasaules kara laikā Krievijā no apgrozības izzuda liels daudzums zelta, sudraba un vara monētu. Krievijas valdība 1915. gada 25. septembrī bija spiesta pieņemt lēmumu par sīknaudas izlaidi. Tai bija pastmarku formāts un 10, 15 un 20 kapeiku nomināli, vēlāk arī 1, 2, 3, 5 un 50 kapeiku nomināli.

Ducmane, K., Vēciņš, Ē. Nauda Latvijā. 106. lpp.

Jelgavas pilsētas papīra naudas zīmju izlaidumi ieņem īpašu vietu Latvijas naudas attīstības vēsturē ar ļoti bagātu nominālu klāstu (kapeikas, rubļi, feniņi, markas) un apstākli, ka uz šīm zīmēm pirmo reizi parādās teksts arī latviešu valodā. Te minami 3, 6, 9, 15 un 30 kapeiku, kā arī 1, 3, 5 rubļu nomināli, kas iespiesti saskaņā ar Jelgavas domes 1915. gada 12. augusta lēmumu. Parāleli tika emitēti 1, 3, 5, 10, 15, 50 kapeiku, kā arī 1 un 3 rubļu nomināli ar tekstu krievu un vācu valodā.

Ducmane K., Vēciņš, Ē. Nauda Latvijā. 123. lpp.

Uzraksti atbildes!

Kādas ir papīra naudaszīmju priekšrocības?

-
-
-

Kādi ir papīra naudaszīmju trūkumi?

-
-
-

Kas veicina uzticēšanos papīra naudaszīmēm, piemēram, 5 eiro banknotei?

.....

.....

.....

6. uzdevums. Atbilde uz nodaļas sākumā uzdotajiem jautājumiem! Ieraksti tabulas atbilstošajā ailē "+" vai "-".

Apgalvojums	Apgalvojums pareizs	Apgalvojums nepareizs
<ul style="list-style-type: none">Ozeriņi arī bija nauda.		
<ul style="list-style-type: none">1 kapeika var būt izgatavota arī no papīra.		
<ul style="list-style-type: none">Banknotes varēja apmainīt pret zeltu.		

 Mana galvenā atziņa

.....

.....

.....

 Mans mājas darbs

.....

.....

.....